

גליונות לעיון בפרשת הארבע עשרה
ערכים בידי נחמה ליבוביץ
יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
הסתדרות נשי מזרחי באמריקה
מהדורה מיוחדת בשביל ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לחנוך ותרבות תורניים בגולה

כי תצא (תש"ו) פ"ב

א. הפרשה הזאת יש בה (לפי מנין המצוות של הרמב"ם) שבעים ושתיים מצוות (עשה ולא תעשה) והיא העשירה במצוות מכל פרשיות התורה, לפיכך נקדים בה דברי המדרש הבאים העוסקים בתכלית המצוות בכללן:

דברים רבה ו' (ג) לפרשתנו כ"ב ו-ז כי יקרא קן צפור.
זה שאמר הכתוב (מסלי א') "כי לויית חזן הם לראשך" - מהו "כי לויית חזן"? אמר ר' פנחס בן חמא: לכל מקום שתלך המצוות מלוות אותך: (דברים כ"ב ח') "כי תבנה בית חדש - ועשית מעקה לגגך". אם עשית לך דלת - המצוות מלוות אותך, שנאמר (דברים ו'): "וכתבתם על מזוזות ביתך". אם לבשת כלים חדשים - המצוות מלוות אותך, שנאמר (שם כ"ב י"א) "לא תלבש טעטנו". אם הלכת לגלגל - המצוות מלוות אותך. שנאמר (ויקרא י"ט כז') "לא תקיפו פאת ראשכם", ואם היה לך סדה והלכת לחרוש - המצוות מלוות אותך, שנאמר: (דברים כ"ב י"ז) "לא תחרוש בסור וחסור יחדו". ואם זרעת אותה - המצוות מלוות אותך, שנאמר (כ"ב ט'): "לא תזרע כרמך כלאים". ואם קצרת אותה - המצוות מלוות אותך, שנאמר (כ"ד י"ט) "כי תקצור קצירך בסדך ושכחת עמר בסדה; לא תטוב לקחתו, לגר ליתנום ולא למנה יהיה...". אמר הקב"ה: אפילו לא היית עוסק בדבר אלא מהלך בדרך - המצוות מלוות אותך. מניין? שנאמר (שם כ"ב ח'): כי יקרא קן צפור לפניך... לא תקח האם על הבנים.

במדבר רבה ט"ז:
הוא הוא דכתיב (תהלים צ"ז) "אור זרוע לצדיק וליטרי לב שמוחה" - זרע הקב"ה את התורה ואת המצוות להנחילם לישראל לחיי העולם הבא, ולא הניח דבר בעולם, שלא נתן בו מצוה לישראל: יצא לחרש - (כ"ב י"ז) "לא תחרוש בסור ובחסור יחדו"; לזרוע - (כ"ב ט'): "לא תזרע כרמך כלאים"; לקצור - (כ"ד י"ט) "כי תקצור קצירך בסדך ושכחת עמר בסדה, לא תטוב לקחתו..."; - (במדבר ט"ו כ') "ראשית עריסותיכם חלה"; נקרה קן צפור לפניך - (דברים כ"ב ז') "סלה תסלה את האם"; נסע (ויקרא י"ט) "ועולתם ערלתו את פרוי"; קבר מת - (דברים י"ד) "לא תגודדו"; בנה בית - (דברים כ"ב ח') "ועשית מעקה לגגך" (דברים ו') "וכתבתם על מזוזות ביתך"; נתכסה בטלית (במדבר ט"ו) "ועטו להם ציצית"...

מסל לאחד מוטלך לתוך חיים (=טובע בים), הוסיף לו הקברניט את החבל, אמר לו: "תפוס חבל זה בידך ואל תניחנהו, טאם תניחנהו אין לך חיים". אף כן אמר הקב"ה לישראל: כל זמן שאתם מדובקים במצוות - (דברים ד') "וואתם הדבקים בה' אלוהיכם חיים כלכם היום". וכן הוא אומר (מסלי ד'): "החזק במוסר, אל תרף נצרה, כי היא חייך".

1. מהו ההבדל בין שני המדרשים הנ"ל בהסברת תכלית המצוות?
2. למה סיים המדרש הראשון את סורת דוגמאותיו בקן צפור והסני בצצית?

כ"ב א-ג: הטבת אנדה
וע' גליון כי תצא תש"י

ב. כ"ב א' לא תראה את טור אחיך או את סיו נדחים ונתעלמתם מהם חטב תטיבם לו.

רמב"ן: זו מצוה מבוארת, שאמר בתורה (סמות כ"ג ד') "כי תפגע טור אייבך או חסורו תועה - חטב תטיבנו לו". והוסיף בכאן לאמר "נדחים", כי "תועה" - שתעה מדרכו ויכול להטותו הדרך בלא עטל גדול, ועתה הזכיר "נדחים" - טברחו ממנו והרחיקו. והזכיר "שה", שהוא כאובד; ולכן נאמר בכאן "ואם לא קרוב אחיך אליו ולא ידעתו ונספתו אל תוך ביתך". ואמר "וכן תעשה לחסורו" - שהוא בהמה שטאה.
"וכן תעשה לשמלתו" - אע"פ שאין השמלה חביבה על בעלזו כבעלי חיים ואין ההפסד בה מצוי בהם, שאפשר שימותו.
"וכן תעשה לכל אבדת אחיך" - מכל בלי ביתו אע"פ שאינן חביבין כשמלתו אשר יכסה בה...

1. מה הן השאלות הסיונות המתעוררות בלמוד פסוקנו שאותן מיישב הרמב"ן?
2. הסבר את הביטוי בדברי הרמב"ן "זו מצוה מבוארת".

3. הסבר בדבריו את המלים "והזכיר" שהיה "כאובד".

את המקרה הסליסי טבר מותר להתעלם מסביר

הסאלות המסומנות א, קסות והמסומנות XX קסות ביותר, יענה כל אחד
למי הבנתו. תשובות יט לסלוח לנחמה ליבוביץ, ההסדרות הציונית
העולמית, הסחלקה לחנוך ולתרבות תורניים בגולה, ירוטלים, ת.ד. 92